

LKMA DIENA AUŠROS VARTŲ GAILESTINGUMO MOTINOS MARIJOS ATLAIDUOSE

2001 m. Aušros Vartų Gailestingumo Motinos Marijos atleidų lapkričio 11-oji diena buvo skirta Lietuvių katalikų mokslo akademijai. Prieš šv. Mišias įvyko mokslinė konferencija. Pranešimus skaitė: dr. Napoleonas Kitkauskas – „Vilniaus Aušros vartai, jų sąsajos su miestu ir jo gynybine sistema“; akad. prof. Vacys Milius – „Senoji Lietuvos kryždirbystė“; senovines giesmes komentavo dr. Alė Počiulpaitė, giedėjo – maldos ir giedojimo grupė „Karunka“.

Po konferencijos šv. Mišias aukojo vysk. Jonas Boruta, SJ.

Šio renginio pranešimais LKMA įsijungė į du svarbius 2001 m. Lietuvos religinio ir kultūrinio gyvenimo įvykius. 2001 m. gegužės mėn. UNESCO organizacija įtraukė į pasaulio kultūros gyvojo paveldo sąrašą lietuvių kryždirbystės tradiciją (žr. 1 pav.). Tų pačių metų rudenį Lietuvoje vyko Europos kultūros paveldo dienų renginiai „Gynybiniai įtvirtinimai ir pilys“.

Susirinkę į Aušros Vartų Gailestingumo Motinos šventę, dr. N.Kitkausko padedami, suvokėme, kad ginant didžiąsias vertybes neužtenka gynybinių mūro sienų – reikia pagalbos ir šviesos iš aukščiau. Vilniaus miesto gynybinėje sienoje susiformavusi Dievo Motinos šventovė tai liudija ir šiandien.

Toliau pateikiama akad. prof. V.Miliaus pranešimo santrauka, dr. N.Kitkausko pranešimas ir vysk. J.Borutos, SJ, pamokslas.

SENOJI LIETUVOS KRYŽDIRBYSTĖ

(Santrauka)

Apie lietuvių kryžius tiek pačių lietuvių, tiek kitataučių tyrinėtojų paskelbta nemaža monografijų, studijų, straipsnių, išleista albumų. Sukurta dvi jų kilmės teorijos – pagoniškoji (J.Basanavičius, M.Gimbutienė, P.Dundulienė) ir krikščioniškoji (J.Grinius, A.Mažiulis), tačiau ir vieni, ir kiti pripažino juos kaip būdingą etninės kultūros apraišką. Kryžiai buvo statomi kapinėse, šventoriuose, pakelėse, sodybose. Statymo priežastys įvairios: jais pažymimi tautos, kaimo bendruomenės, šeimos, atskirų asmenų įvykiai. XX a. ketvirtajame dešimtmetyje buvo statomi vadinamieji Vilniaus kryžiai, turėję priminti okupuotą Rytų Lietuvos dalį.

The United Nations Educational,
Scientific and Cultural Organization

hereby proclaims

*Cross Crafting
and its Symbolism in Lithuania*

- Lithuania
supported by
Latvia

a Masterpiece
of the Oral and Intangible
Heritage of Humanity

松浦 晃一郎

Koïchiro Matsuura
Director-General

Paris, 18 May 2001

Kryžiai buvo statomi ir gretimose šalyse, tačiau Lietuvoje jie pasižymėjo formų ir puošybos turtingumu. Net tos pačios rūšies paminklai buvo saviti atskirose etnografinėse srityse: Dzūkijoje kryžiai yra su ragotine ir ietimi, jos prikaltos prie skersinio ir išilginio, Suvalkijoje – su gausiais spinduliais kryžmų susikirtime, Žemaitijoje – keturšlaičiai stogastulpiai, Aukštaitijoje – aštuonkampis stogelis. Žemaitijoje ypač mėgtos statyti koplytėlės, Suvalkijoje ir Žemaitijoje pakelių ir sodybų medžiuose prikalinėta miniatiūrinių koplytelių. Dar viena būdinga lietuvių etninės kultūros apraiška – skulptūrų siužetų įvairumas. Jas kūrė gausūs būrys tyrinėtojų žinomų ir nežinomų dievdirbių.

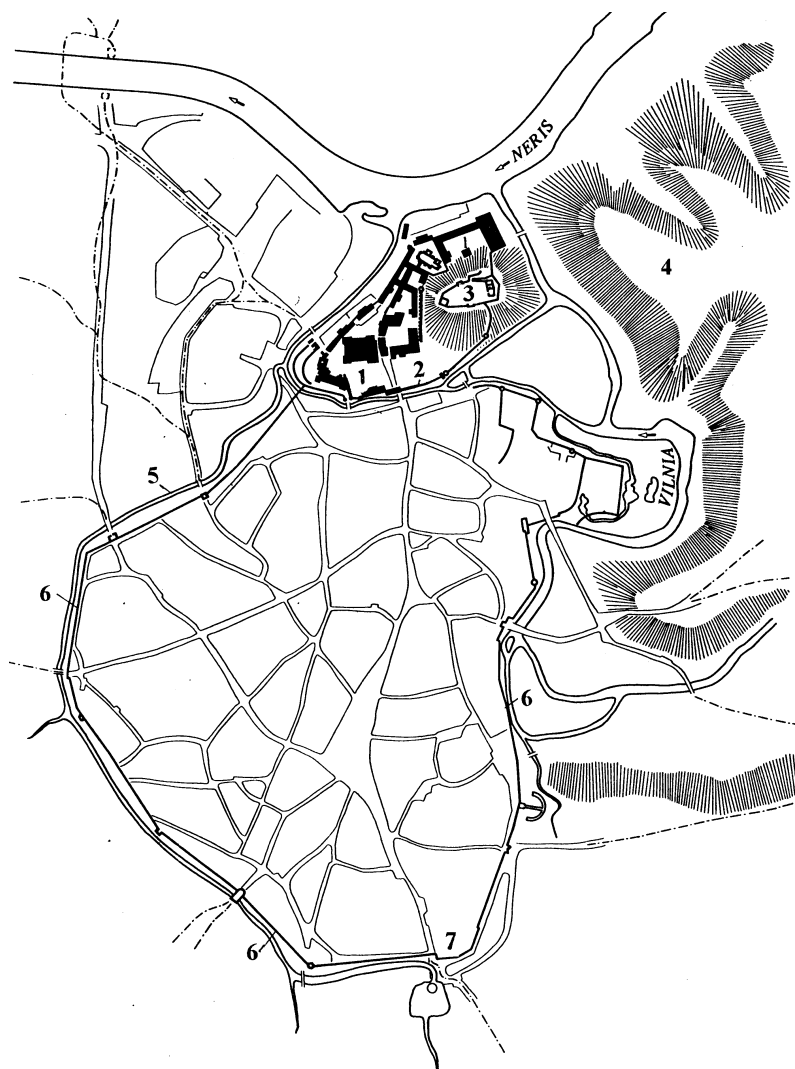
Kaip lietuvių religinės ir etninės kultūros raiška, kryžiai XIX ir XX a. draudžiami statyti, jie buvo naikinami visų okupacinių valdžių administracijų: carinės Rusijos žandarų XIX a. antroje pusėje, paminklai su lietuviškais įrašais Lenkijos okupuotoje Rytų Lietuvos dalyje ir ypač sovietmečiu – komunistų partijos nurodymu juos naikino aktyvistai. Pastaruoju dešimtmečiu nuo paminklų buvo nuplėšinėjamos metalinės dalys ir parduodamos.

Prof. Vacys Milius

VILNIAUS MIESTO GYNYBINĖS SIENOS XIII–XVIII a.

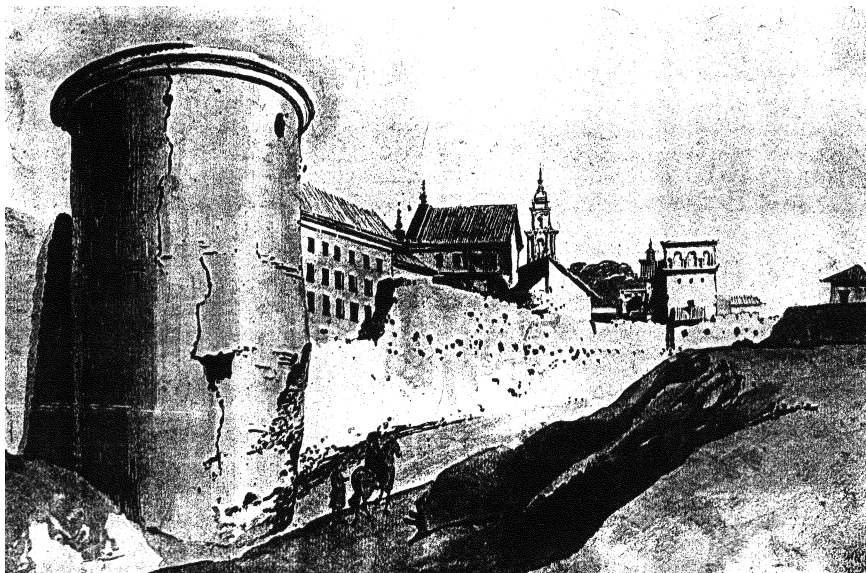
Vilniaus miesto gynybinių įtvirtinimų raidos pradžia glaudžiai siejasi su Vilniaus pilimis. Aukštutinė ir Kreivoji pilys, esančios ant aukštų stačiais šlaitais kalvų, buvo gera apsaugos priemonė puolant priešui. Naujais natūros tyrimų duomenimis, Gedimino kalno (Aukštutinės pilies kalno) vakarinėje papėdėje buvęs kyšulys jau nuo XIII a. vidurio buvo pradėtas saugoti mūriniais įtvirtinimais; ant šio kyšulio, matyt, buvo didžiojo kunigaikščio rezidencija. Kyšulio aplinkoje (už gynybinio aptvaro) spietėsi daug nedidelių pastatų, juose buvo įsikūrę amatininkai, miestiečiai, pilį aptarnavę žmonės.

XIII–XIV a. sandūroje Žemutinės pilies teritorija buvo išplėsta, prakasus naują Vilnios upės atšaką tarp Gedimino kalno ir Kreivosios pilies kalvos. Ši maždaug 13 ha teritorija tapo iš visų pusių apsupta upių vandenimis, o iš vidaus pusės sustiprinta daugiau kaip 1 km ilgio nauja gynybine siena. Ši siena vaizduojama XVI–XVIII a. Vilniaus miesto planuose, jos liekanų randa archeologinių kasinėjimų metu. Visų suminėtų Žemutinės pilies statinių (gynybinio pobūdžio sienų ir jų viduje buvusių visuomeninės ar gyvenamosios paskirties pastatų) sienų plytos rištos baltiškuoju (vendiniu) plytų rišimo būdu.

1 pav. Vilniaus pilių ir miesto gynybinės mūro sienos: 1 – Žemutinė pilis, 2 – pilies gynybinė siena, 3 – Aukštutinė pilis, 4 – Plikasis kalnas (Trijų Kryžių kalnas), 5 – Vingrių (Kačergos) upelis, 6 – miesto gynybinė siena (XVI a. pirmoji pusė), 7 – Aušros vartai (Medininkų vartai)

Jau, ko gera, XIV a. dabartinių Bokšto, Pilies, Didžiosios, Šv. Mikalojaus ir Trakų gatvių aplinkoje taip pat buvo gyvenama. Lietuvos krikšto proga 1387 m. Jogailos suteiktoje Vilniaus miestiečiams privilegijoje kalbama apie miesto sieną, bet nei jos pėdsakų, nei gynybai tinkamų pylimų liekanų Vilniaus senamiesčio teritorijoje iki šiol neaptikta. Gal ji ir nebuvo pastatyta? Vilniaus miestiečiai iki XV a. pradžios greičiausiai neturėjo galimybių pastatyti tokią sieną, nes XIV a. antrojoje pusėje ne kartą miestą siaubė Kryžiuočių

2 pav. Miesto gynybinės sienos pietinė atkarpa. Kairėje – kampinis apvalusis bokštas, dešinėje tolimoje – Aušros vartai (Medininkų vartai). Dailininko P.Smuglevičiaus piešinys, 1785 m.

ordino riteriai. Vienintelė patikima priebėga buvo erdvios Vilniaus pilys. Tačiau ir čia ne visada buvo saugu: 1390 m. kryžiuočiai Kreivąją medinę pilį sudegino. Tik mūrinės Žemutinė ir Aukštutinė pilys liko neužimtos. Paskutinį kartą Vilnių ir jo pilis kryžiuočiai puolė 1402 m. Po Žalgirio mūšio pergalės pavojaus iš Kryžiuočių ordino pusės nebeliko, kitų pavojų irgi nebuvo. Taigi kol kas pradėjusiam sparčiai augti miestui apsauginių įtvirtinimų dar nereikėjo. Lygiai po šimto metų atsirado nauja grėsmė. Rytuose stiprėjo Maskvos valstybė, jos sąjungininkas Krymo chanas Mengli-Girėjus iš pietų pusės taip pat puldinėjo Didžiąją Lietuvos Kunigaikštystę. Nors 1503 m. buvo pasirašytos paliaubos su Rusija, tačiau Krymo totoriai tais pačiais 1503 m. nusiaubė Nesvyžiaus, Slucko, Minsko, Naugarduko ir netrukus Vilniaus apylinkes.

Matydami kylantį pavojų, Vilniaus miestiečiai kreipėsi į didįjį Lietuvos kunigaikštį Aleksandrą, prašydami juos atleisti nuo karo prievolės ir vietoj jos leisti išmūryti miesto gynybinę sieną. 1503 m. rugsėjo 6 d. Gardine Aleksandras suteikė Vilniaus miestiečiams privilegiją. Jis pavedė Vilniaus vaivadai Mikalojui Radvilai apjoti miestą ir pažymėti miesto sienos ir vartų joje vietas. Pradžioje buvo numatyta įrengti penkerius vartus: Vilijos (Vilniaus), Trakų, Medininkų, Išganytojo (Spaso) ir Pilies.

Prie miesto gynybinės sienos statybos labai daug prisidėjo tuometinis Vilniaus vyskupas Vaitiekus Adalbertas Taboras (1491–1507). Jis prie Vilniaus katedros pristatė koplyčią, kuri iš pradžių buvo vadinama vyskupo Taboro vardu (vėliau „Gaudeamus“, Marijos vardu, Juodoji, Kasakauskų,

dabar – Tremtinių koplyčia). Šios koplyčios 1495 m. įkūrimo rašte nurodoma, kad ji pastatyta pietinėje katedros pusėje tarp Goštautų koplyčios ir katedros aukštesniojo bokšto. Vyskupas V. Taboras apskritai labai rūpinosi Vilniaus ir Lietuvos reikalais, „gynė lietuvių reikalus ir saugojo juos nuo nutautimo <...> Kadangi miesto magistratas sienai statyti neturėjo daug lėšų, vyskupas Taboras atidavė savo santaupas, visas pajamas iš nekilnojamojo turto, aprūpindavo darbininkus maistu <...> Kai prieš vyskupo mirtį Vilniaus burmistras ir kiti miesto atstovai prašė leisti pastatyti jam Vilniuje paminklą, Taboras atsakė, kad geriausias paminklas jam būsiąs pati miesto gynybinė siena“¹. 1503 m. spalio 2 d. vyskupas V. Taboras pavedė Vilniaus miesto sieną angelų sargų globai.

Vilniaus miesto gynybinė siena buvo baigta 1522 m. Jos ilgis siekė 2,9 km, o apjuostas plotas buvo apie 80 ha. Netrukus buvo įrengti dar ketveri vartai: Marijos Magdalenos (Šlapieji), Totorių, Rūdninkų ir Subačiaus. Miesto sienos vartuose virš pravažiavimo angos buvo bokštai, skirti gynybai. Bokštuose galėdavo tilpti kelios dešimtys gynėjų. XVI a. statyti bokštai turėjo gotikos stiliaus bruožų: smailiaarkes vartų angų sąramas, kartais netgi kontraforsus. Vėlesnio laikotarpio vartai jau dekoruoti vėlyvajam renesansui ar barokui būdingais elementais. Be to, miesto sienos vartai ne kartą buvo remontuojami, net rekonstruojami.

Be vartų bokštų, miesto sienoje buvo dar du bokštai: tarp Medininkų ir Rūdininkų vartų ir tarp Išganytojo vartų ir Bernardinų bažnyčios. XVI a. pirmojoje pusėje, didėjant grėsmei iš Rytų, tarp Išganytojo ir Subačiaus vartų buvo įrengtas bokštas, o į rytus nuo jo, už miesto sienos, pasagos pavidalo artilerijos bastionas (bastėja). Jo liekanos neseniai restauruotos, viduje įrengtas muziejus.

Vilniaus miesto siena buvo ne aukštesnė kaip 6,5 m, sienos storis – 0,9–1,4 m ties pamatais, o viršuje ji buvo šiek tiek plonesnė. Kitų miestų sienos būdavo storesnės ir aukštesnės. Vis dėlto Vilniaus miesto siena galimiems totorių antpuoliams atremti buvo gana stipri. Totoriai paraku šaunamojo ginklo dar neturėjo, dažnas neturėjo ir kardo. Jų antpuoliai pasižymėjo staigumu, kariuomenę sudarydavo judrūs raiteliai, tikslas – prisiplėšti turto ir paimti belaisvių. Taigi Vilniaus siena tokiai kariuomenei buvo neįveikiama.

Miesto sienos išorėje keliasdešimties metrų pločio ruože buvo išgriauti pastatai, iškastas griovys, supiltas pylimas. Grioviu nuo Medininkų vartų tekėjo vartų išorėje buvusių šaltinių vanduo, jį papildydavo Vingrių šaltinių vandenys. Šis upelis buvo gavęs Kačergos (Vingrių) upelio pavadinimą.

¹ R. Skrinkas, *Piligrimo vadovas po stebuklingas Marijos vietas*, Kaunas, 1999.

Upelio vandenys įsiliejo į Vilnios kairiąją atšaką netoli katedros varpinės bokšto. Miesto vartų išorėje per upelį būdavo įrengiami tiltai.

Vilniaus gynybinė siena miesto gynybai tarnavo 1655–1661 m. karo su Maskva metu, 1702–1710 m. Šiaurės karo metu, 1794 m. T.Kosciuškos sukilimo metu. Po III valstybės padalijimo (1795 m.) caro valdžios nurodymu 1800–1805 m. gynybinė siena, nepaisant jos didelės architektūrinės, istorinės ir meninės vertės, buvo nugriauta. Vilniečiai rašė skundus, bet jų prašymai nepadėjo.

Vilniaus miesto gynybinės sienos vartus, nemažas sienos atkarpos XVI–II a. pabaigoje spėjo nupiešti dailininkas Pranciškus Smuglevičius. Taip buvo išsaugotas šio reikšmingo gynybinio statinio komplekso vaizdas ateities kartoms.

Caro valdžia nesiryžo griauti tik Medininkų vartų, kurie jau XVII–XVIII a. buvo išgarsėję stebuklingu Švč. Marijos paveikslu. Yra duomenų, kad šie vartai yra buvę jau XV a. pabaigoje ir buvo vadinami Krėvos, Ašmenos ir Medininkų vartais. Vilniaus miesto aktuose 1594 m. jie lenkiškai pavadinti „Ostra Brama“. Gal ir lietuviai juos tada vadino „Aštriaisiais vartais“? J.I.Kraševskis netgi miesto dalį palei Aušros (Medininkų) vartus vadino „Aštriuoju galu“. J.Ochmanskis, V.Kuzmickas mano, kad Aušros Vartų pavadinimas kilęs nuo dzūkiško žodžio „auštra“ = aušra. Mūsų žodis „auštra“ slavams pavirtęs į „ostra“.

Medininkų vartai, statyti pirmuoju miesto gynybinės sienos statybos etapu, buvo gotikiniai. F.Getkanto ir F.Hogenbergo pasaulio miestų atlase Medininkų vartų anga smailiaarkė. Vartų bokštas buvęs beveik kvadratinio plano (11,2x10,8 m). Jo sienos mūrytos gotikiniu plytų rišimo būdu. Gotikinis mūras iškyla iki šaudymo angų viršaus. Pietinėje 2,6 m storio sienos vartų angoje buvo įrengtos pakeliamos grotos. Medininkų vartų bokštas buvo rekonstruotas XVII a. pradžioje, tuo metu jis paaukštintas, įrengtas atikas su vėlyvojo renesanso puošybos ornamentais. Pagal viduramžių paprotį Medininkų vartuose jau XVI a. iš miesto pusės nišoje buvo įkeltas Švč. Marijos paveikslas. Vartų fasade iš priemiesčio pusės vidurinėje nišoje tuo metu buvo freskinės tapybos Kristaus Išganytojo paveikslas (jo liekanų neseniai rasta nišoje). XVII a. pradžioje prie Medininkų vartų įsikūrus basųjų karmelitų vienuolynui, vienuoliai ėmė globoti Švč. Marijos paveikslą. 1671 m. prie vartų iš miesto pusės pristatyta medinė koplytėlė, vietoj jos 1726 m. – mūrinė koplyčia. Po XIX a. pradžios rekonstrukcijų Aušros Vartų koplyčia įgavo dabartines klasicistines formas. 1927 Aušros Vartų Dievo Motinos Marijos paveikslas, garsėjantis toli už Lietuvos ribų, popiežiaus Pijaus XI nurodymu buvo vainikuotas „Švč. Marijos – Gailestingumo Motinos“ titulu.

Dr. Napaleonas Kitkauskas

VYSK. J. BORUTOS, SJ, PAMOKSLAS, PASAKYTAS 2001 11 11 AUŠROS
VARTŲ ATLAIDUOSE LKMA DIENĄ

Šiandien LKMA akademikai, mokslininkai, nariai rėmėjai, susirinkę Aušros Vartuose, prisimename, ką praeityje mūsų krašto ne tik liaudžiai, bet ir mokslo žmonėms reiškė Aušros Vartų Gailestingumo Motinos šventovė. Enciklopedijoje skaitome: „1671 m. nešant šv. paveikslą iš karmelitų bažnyčios į ką tik pastatytą Aušros Vartų koplyčią, greta karmelito Karolio dvylika Vilniaus jėzuitų akademijos kalbėtojų šlovina tą Dievišką Paladą; 1675 m. ta pati Vilniaus akademija Aušros Vartų Dievo Motiną pasirenka savo Globėja ir Užtarytoja“¹.

Suprantama, koks didelis Dievo sukurtas pasaulis ir kokia mažytė dulkelė tame pasaulyje yra žmogus; be galo stebina, kad to pasaulio projektuotojas ir kūrėjas Dievas tapo žmogumi – mūsų broliu, sau Motina pasirinkdamas Nazareto Mergaitę Mariją, už mus savo noru mirdamas ant kryžiaus ir tuo norėdamas įrodyti, kokia meile mus (tas mažas dulkeles) myli Dievas. Įsikūnijęs Dievas Kristus tą skaudžią valandą savo Motiną atiduoda mums kaip mūsų motiną (Jn 19, 25–27). Kokia gelmė to krikščioniškojo tikėjimo, kurį jau 600 metų išpažįsta ir mūsų tauta!

Šiandien atėjome ta paslaptimi pasigėrėti, bet su šiokiu tokiu nerimu. Po 600 krikščionybės metų mėginama teigti, kad senoji pagoniškoji religija (apie kurią, beje, mažai, labai mažai težinome) esanti tikresnė, geresnė, autentiškesnė... Vargu ar toji gamta, kurioje dievybę matė mūsų protėviai, gamta, kuri būna tokia abejinga mūsų skausmų, vargų ir net džiaugsmų liudininkė, gali lygintis su Kristaus kryžiumi ir tyliu jo Motinos, kenčiančios po Sūnaus kryžiumi, skausmu – liudijimu vienintelio ir tikro Dievo meilės mums.

S. Daukantas dar 1822 m. (taigi dar ne vysk. M. Valančiaus duoną valgędamas), kad ir kaip žavėjęsis senąja lietuvių religija, pripažįsta krikščionybės pranašumą: „Daukantas ne pačios krikščionybės neapkenčia, bet tik tų priemonių, kurių dėka buvo ji buvo skelbiama ir platinama Lietuvoje. Jis aiškiai mato tas krikščionybės puses, kurios praneša pagonybę. Vienoj vietoj autorius duoda tų tikybių tokią lyginimo charakteristiką: „Pagonių įstatymai buvo geri ir išmintingi. Bet yra ir tokių įstatymų, kurie rodo aiškiai, jog anie, kaipo pagonys, neturėjo krikščioniškos šviesybės ir to mokslo, kursai yra Evangelijoje Šventoj, tai yra: mylėti artimą savo kaip pats save, ko lietuviai pagonys nedarė“².

Beje, ne svetimieji, ne kryžiuočiai, o savi teisėti valdovai – Vytautas ir Jogaila įvedė krikščionybę Lietuvoje. Paulius Rabikauskas, SJ nuodugniai

¹ B. Čėsnyš, „Aušros vartai“, *Lietuviškoji Enciklopedija*, Kaunas, 1934, t. 2, p. 355.

² V. Laurinaitis, „S. Daukanto ‘Darbai senųjų Lietuvių ir Žemaičių‘“, *Darbai ir dienos*, Kaunas, 1936, t. 5, p. 269.

ištyręs istorinius šaltinius, tvirtina: „Bendralaikiai šaltiniai liudija, kad Jadvyga Lietuvos krikšte nedalyvavo; neatvyko į Vilnių nė svarbiausieji Bažnyčios Lenkijoje vadovai, nei Gnezno arkivyskupas, nei Krokuvos, nei Poznanės vyskupai. Karalienę Lenkijos ponai nusivežė į Ukrainos Lvovą, nes jiems rūpėjo sau skubiai užsitikrinti kadaise Vengrijai pavestas valdyti Raudonosios Rusios žemes <...>.

Ir be aukštų dvasininkų Jogailos palyda buvo tokia, kaip tiko karaliui. Jį lydėjo nemažas skaičius žymių asmenų ir valdininkų: Poznanės vaivada, du Mozūrų kunigaikščiai, pora kaštelionų, dvaro taurininkas, iždininkas, kanceliarijos personalas <...> su keliais raštininkais. Atrodo, kaip tik ta proga ypač reikėjo iškilmingos Bažnyčios atstovų palydos, nes kelionės tikslas buvo įvesti į Lietuvą krikščionybę, įsteigti naują vyskupiją, numatyti jai vyskupą, kurti parapijas. Ir jaunajai karalienei būtų buvęs pirmoji proga pamatyti savo vyro tolimą tėviškę. Lvovo srities reikalus lygiai gerai būtų buvę galima sutvarkyti ir pora mėnesių vėliau.

Į visa tai šaltai žvelgiant, piršte peršasi mintis, jog Jogailos buvę sąmoningai patvarkyta, kad, įvedant į Lietuvą krikščionybę, nedalyvautų nei karalienė, nei metropolitas, nei kiti atsakingi Bažnyčios Lenkijoje atstovai. Karalius į Vilnių pasiėmė tikrai krikšto apeigoms atlikti reikalingų kunigų. Juos lydėjo vienas vyskupas, nes jis buvo numatytas pirmuoju krikštą priėmusių lietuvių vyskupu.

Labai galimas dalykas, kad tokio atsiribojimo nuo Lenkijos dvasiškijos reikalavo įtakingieji Lietuvos kunigaikščiai, gal net grasindami atsimesti nuo Krėvos akto. Jiems jau buvo per daug iki kaulų įsiėdęs kryžiuočių siekimas: krikštytojams turi būti duota teisė valdyti pakrikštytuosius. Todėl krikščionybę į Lietuvą oficialiai įvesti turėjo jos pačios valdovas ir kunigaikščiai. Tam jie jau Krokuvoje priėmė krikštą. Kitaip galėjo kilti tarp gyventojų maištų ir viskas baigtis panašiai, kaip baigėsi Mindaugo laikais. Lenkai tai suprato ir nesibrovė į viešus Lietuvos krikštytojus.

Kad šia linkme buvo iš tikro einama, rodo ir tai, jog, steigiant Vilniaus vyskupiją, nenustatyta, kokiai metropolijai ji turėtų priklausyti. Kaip po to popiežius Urbonas VI kanoniškai patvirtino vyskupijos įsteigimą, to akto įvykdymą pavedė ne Gnezno arkivyskupui metropolitui, o Poznanės vyskupui <...>. Panašiai ir steigiant Žemaičių vyskupiją buvo nuošaliai paliktas Gnezno arkivyskupas: viską atliko Konstancos visuotinio susirinkimo delegatai <...>. Tikrai ryžtas patiems lietuviams, be pašaliečių įsimaišymo, įsivesti krikščionybę paaiškina aukštųjų Bažnyčios dignitorių iš Lenkijos tuomet Vilniuje išskirtinį nebuvimą³.

³ P. Rabikauskas, „Lietuvos krikštas“, *Krikščionybė Lietuvoje* (red. V.Vardys), Čikaga, 1997, p. 118–121.

Neturėtume niekinti ar atmesti prieš 600 metų mūsų protėvių priimtos krikščionybės, bet stengtis gyventi jos pilnatvę.

Dar vienas rūpestis: ateina pas mus, vyskopus, viena motina ir papasakoja: „Duktė, grįžusi iš jaunimo religinio būrelio, pareiškė: „Mama, tu nesupranti tikėjimo, neišmanai, maldoje dažnai Mariją mūsų motina vadindama. Ji ne motina, o tik mūsų sesuo“. Taip esą Vatikano II Susirinkimas mokas“. Teko raminti sutrikusią motiną.

Taigi kokiu žvilgsniu žvelgsim į Mariją. Ji, kaip ir Kristus, pagal savo žmogiškąją prigimtį – mūsų sesuo, kaip Kristus – brolis. Marija tuo tik žmogus, ne pagonių deivė ar dievaitė, tačiau Dievo – Jo Visagalybės ir Jo Malonės – kūrinys. Ir kaip girdėjom iš Evangelijos – Dievo, t.y. Jėzaus valia paskelbta esanti mūsų – visų Jo mokinių – Motina. Tai neatšaukiama ir taip moko Vatikano II Susirinkimo dokumentas „Lumen Gentium“: „Palaimintoji Mergelė, nuo amžių kartu su Dievo Žodžio įsikūnijimu skirta tapti Dievo Motina, dieviškosios Apvaizdos nutarimu šioje žemėje tapo kilni Atpirkėjo Motina, kitus didžiadvasiškumu pralenkianti padėjėja ir nuolanki Viešpaties tarnaitė. Kristų pradėdama, pagimdydama, augindama, paaugūdama šventykoje Tėvui, kentėdama drauge su mirštančiu ant kryžiaus Sūnumi, ji ypatingu būdu savo klusnumu, tikėjimu, viltimi ir ugninga meile bendradarbiavo su Atpirkėju, vykdančiu savo uždavinį – atkurti atgamtinį sielų gyvenimą. Todėl malonės plotmėje ji tapo mūsų motina.

Ši Marijos motinystė, malonės plane prasidėjusi, apreiškimo metu jai ištikimai pareiškus savo sutikimą, kurį nesvyruodama išlaikė po kryžiumi, nepaliaujamai tęsiasi, iki visi išrinktieji bus tobuli. Paimta į dangų, ji nesiliovė eiti šių išganymą teikiančių pareigų, bet daugeriopu užtarimu ir toliau neša mums amžinojo išganymo dovanas. Savo motiniška meile ji rūpinasi savo Sūnaus broliais, kurie, pavojų ir vargų supami, tebekeliauja, iki pasieks palaimingą tėvynę <...>.

Joks kūrinys niekada negali būti laikomas lygus įsikūnijusiam Žodžiui ir Atpirkėjui, tačiau lygiai kaip Kristaus kunigystėje įvairiais būdais dalyvauja tiek šventieji tarnautojai, tiek tikinčioji tauta, ir lygiai kaip vienas Dievo gerumas skirtingais būdais yra tikrai paskleistas kūrinuose, kaip vienintelis Atpirkėjo tarpininkavimas ne išskiria, bet skatina įvairių kūrinų bendradarbiavimą, kylantį iš vieno šaltinio.

Tokią priklausomą Marijos vaidmenį Bažnyčia nedvejodama pripažįsta, nuolat patiria ir diegia į tikinčiųjų širdis, idant remdamiesi jos motiniška globa šie artimiau laikytusi Tarpininko ir Išganytojo“.

Tikėdami Tėvą, ir Sūnų, ir Šventąją Dvasią, tikėdami Šventąją Visuotinę Apaštalinę Bažnyčią, drąsiai galime glaustis prie Aušros Vartų Gailestingosios Motinos, pasitikėdami Jos užtarimu, kylančiu iš Jos motiniškos meilės mums, XXI a. pradžios Lietuvos krikščionims.